

HALACHIC AND HASHKAFIC ISSUES IN CONTEMPORARY SOCIETY

THREE WEEKS SERIES

177 - MACHLOKET - THE GOOD, THE BAD AND THE UGLY

OU ISRAEL CENTER - SUMMER 2020

A] GOOD AND BAD MACHLOKET

1. כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים ושאינה לשם שמים אין סופה להתקיים. איזו היא מחלוקת שהוא לשם שמים? זו מחלוקת הלל ושמאי ושאינה לשם שמים זו מחלוקת קרח וכל עדתו.

משנה מסכת אבות פרק ה משנה יז

Chazal developed a typology of machloket, distinguishing between positive and negative dispute. The primary distinction is between machloket which is 'leshem shamayim' (for the sake of heaven) - such as that of Hillel and Shamai, and that which is not - such as that between Korach and his band of followers.

2. ראיתי להעתיק הנה כל דברי החכם הר"ר עוזיה הלוי ז"ל בספר חן עוז פ' קרח דף רכ"ה וז"ל .... שנזין דקדוק א' שאמר 'קרח ועדתו', הרי לא היה המחלוקת בין קרח ועדתו אלא בין קרח למשה! שכמ"ש בין צ"ש לבית הלל כן יאמר מחלוקת 'קרח ומשה'. .... זה היה מחלוקתם של כת אחד מצני ישראל ר"נ איש רוצם משצט ראובן הבכור ולו משפט הבכורה, הכת צ' קרח מצני לוי. שצאים הבכורות לערער על קרח שהיה לוי. שרואים הם לעצוד עבודת הלויים ולמה נכנסו הלויים צפדיון הבכורות אם הוא צעון העגל. א"כ ידחה אהרן ממחילתו שהוא עשהו. ואם נמחל לגמרי עון העגל לאהרן גם לישראל נמחל וישוצו הבכורות למקומן! זאת תחזולת קרח ומחלוקתו עם עדתו - חולקים זה עם זה .... אם כן אמרו 'קרח ועדתו' לא על מחלוקתו עם משה אמר, כי אם מחלוקתו עם עדתו אלו עם אלו על הלוייה, ואלו ואלו נאצדו. ואכן משה לא היה כת שני' במחלוקת זו ע"כ:

מלאכת שלמה מסכת אבות פרק ה משנה יז

Although the simple meaning of the 'machloket of Korach and his band' is a reference to their dispute with Moshe, the commentary of the Melechet Shlomo¹ quotes the Sefer Chen Tov² who has another understanding. He points out that the text refers to the dispute between Korach and his followers, mostly from the firstborn - Reuven. They themselves were in a major machloket! Korach was a Levi, whose family had displaced the firstborn due to the Chet Haegel. Korach wished to displace Aharon who had created the Egel. But if Aharon was truly forgiven, and the sin of the Egel was expunged, then Korach, as a Levi, should lose his position too!

3. והמחלוקת שהיא לשם שמים, התכלית והסוף המבוקש מאותה מחלוקת להשיג האמת. וזה מתקיים, כמו שאמרו מתוך הויכוח יתברר האמת, וכמו שנתברר במחלוקת הלל ושמאי שהלכה בבית הלל. ומחלוקת שאינה לשם שמים, תכלית הנרצה בה היא בקשת השררה ואהבת הניצוח. וזה הסוף אינו מתקיים, כמו שמצינו במחלוקת קורח ועדתו שתכלית וסוף כוונתם היתה בקשת הכבוד והשררה והיו להיפך!

ר' עובדיה מברטנורא מסכת אבות פרק ה משנה יז

Machloket leshem shamayim is defined as the search for truth. If so, there are no losers - only winners when the truth is finally reached. Machloket shelo leshem shamayim is intended to achieve personal honor in this world and victory over a loser. It is essentially egocentric. In the end, there can be no victory in this world, as all must die!

• As such, the principal distinction between good and bad machloket is between dispute over ideas and truth, or dispute against personalities.

1. R. Shlomo Adani - 17th Century Eretz Yisrael. Originally from Yemen, he moved to Eretz Yisrael with his father when he was a child and became a senior Rav in Chevron.

2. R. Tuvia HaLevi of Tzfat - late 16th Century. He was from the generation before the Melechet Shlomo and a senior Rav in Tzfat in the generation after the Beit Yosef.

B] GOOD MACHLOKET - TRUTH AND THE HUMAN CONDITION**B1] IDEAL MACHLOKET AND MULTIPLE TRUTHS**

4. אמר ר' ינאי לא ניתנה דברי תורה חתיכין, אלא על כל דבור שהיה אומר הקב"ה למשה היה אומר מ"ט פנים טהור, ומ"ט פנים טמא. אמר לפניו רבונו של עולם עד מתי נעמוד על בירורו של דבר?! אמר ליה (שמות כג:ב) **אֶתְּרֵי רַבִּים לְהִטָּת** - רבו המטמאין טמא, רבו המטהרין טהור.

מדרש תהלים מזמור יב

Chazal understood truth as being inherently bifurcated in this world. They express this midrashically by saying that God gave Moshe on Sinai a full range of opinions, all of which are true - 49³ aspects to say tahor/pure and 49 to say tamei/impure. The halacha fixes on one of these in practice, but they are all valid as the word of God.

5. אלו ואלו דברי אלהים חיים. שאלו רבני לרפת ז"ל - היאך אפשר שיכו שניהם דברי אלקים חיים זה אומר זה מתיר? ותיראו כי כשעלה משה למרום לקבל תורה הראו לו על כל דבר ודבר מ"ט פנים לאיסור ומ"ט פנים להיתר. ושאל להקב"ה על זה, ואמר שיבא זה מסור לחכמי ישראל שכל דור ודור ויהיה הכרעה כמותם. ונכון הוא לפי הדרש, ודרך האמת יש טעם וסוד בדבר.

חידושי הריטב"א מסכת עירובין יג:

The Ritva (Spain 14C) picks up on this midrash and works it into the principle of Elu V'Elu. Machloket on issues of multiple truth is both desirable and essential.

6. והמקובלים כתבו טעם לדבר, לפי שכל הנשמות היו בהר סיני, וקבלו דרך מ'ט צינורות ... והן הקולות אשר שמעו וגם ראו. וכל ישראל רואים את הקולות - הן הדעיות - המתחלקות בצינור. כל אחד ראה דרך צינור שלו לפי השגתו וקבל לפי כח נשמתו העליונה לרוב עליונה או פחיתותה זה רחוק מזה, עד שאחד יגיע לטהור והשני יגיע לקצה האחרון לטמא והשלישי לאמצעות רחוק מן הקצוות והכל אמת ...

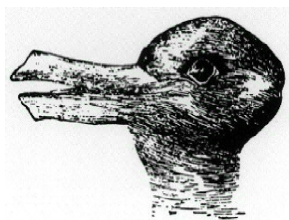
הקדמה לס' ים של שלומו מס' בק

On a mystical level, the Yam Shel Shlomo understands, that every Jewish neshama was present at Har Sinai and received a unique Torah channelled specifically to them! Thus, each Jew has their own 'derech' to establish the truth and each derech came from God. Of course, in practical terms, there has to be a uniform psak to enable society to function and each person will be bound to that psak. But outside those parameters, each will find their own pathway.

7. תנו רבנן: הרואה אוכלוסי ישראל אומר: ברוך חכם הרזים. שאין דעתם דומה זה לזה, ואין פרצופיהן דומים זה לזה.

ברכות נח.

As Jews, we make a beracha on the reality that every Jews has (at least one!) different opinion.

Wittgenstein's Duck/Rabbit

Old/Young Woman?

8. א"ר סימון בשעה שבה הקב"ה לבראת את אדם הראשון, נעשו מלאכי השרת כיתים כיתים, וחבורות חבורות. מהם אומרים אל יברא ומהם אומרים יברא ... חסד אומר יברא שהוא גומל חסדים, ואמת אומר אל יברא שכולו שקרים. צדק אומר יברא שהוא עושה צדקות, שלום אומר אל יברא דכוליה קטטה. מה עשה הקב"ה? נטל אמת והשליכו לארץ! הדא הוא דכתיב **וַתִּשְׁלַךְ אֶמֶת אֶרְצָה** (דניאל ח:יב) ... אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבון העולמים מה אתה מבזה תכסיס אלטיכסייה שלך!! תעלה אמת מן הארץ, הדא הוא דכתיב (תהלים פה:יב) **אֶמֶת מֵאֶרֶץ תִּצְמַח**

בראשית רבה פרשה ח ד"ה א"ר סימון

The Midrash describes how God 'threw Emet out of Heaven' so that it could be rooted in this world.

3. 49 is an expression of a 'super-7', 7 being the maximal dimension of this world (6 physical directions + time). Thus 49 represents the total possible understandings of the human mind. 50 (a super-8) is always 'beyond' - the level of the Divine which cannot be achieved. This is the symbolism of Sefirat HaOmer - counting towards a 50 which can never be attained. Another 'super-7' is 70, as in '70 faces of the Torah'.

B2] GOOD MACHLOKET AND HUMAN LIMITATIONS

9. אמר רב הונא: בשלשה מקומות נחלקו שמאי והלל

שבת טו.

Hillel and Shammai hardly disagreed about any issues.

10. אמר רבי אבא אמר שמואל: שלש שנים נחלקו בית שמאי ובית הלל. הללו אומרים הלכה כמותנו והללו אומרים הלכה כמותנו. יצאה בת קול ואמרה: אלו ואלו דברי אלהים חיים הן, והלכה כבית הלל. וכי מאחר שאלו ואלו דברי אלהים חיים מפני מה זכו בית הלל לקבוע הלכה כמותן - מפני שנוחין ועלובין היו, ושונין דבריהן ודברי בית שמאי. ולא עוד אלא שמקדימין דברי בית שמאי לדבריהן.

עירובין יג:

Beit Hillel and Beit Shammai DID disagree on far more, and were not able to resolve their disagreements without metaphysical intervention. This is the source for Elu V'Elu⁴ and machloket in halacha. It would seem that this should be an example of built in, ideal, machloket. There is just a hint in the Gemara that there is may be a problem, in that the halacha follows Beit Hillel, apparently due to their superior middot. Was there an ongoing problem in the House of Shammai, or were they simply more single-minded, idealistic and less open to intellectual compromise?

11. ואם תאמר מאי שנא דלא קיימא לן כצת קול דרבי אליעזר? ויש לומר ..... דכתם היתה כנגד רבים והתורה אמרה אחרי רבים להטות. אבל הכא אדרבה, בית הלל הוא רובא. ולא הולכין צת קול אלא משום דבית שמאי הוא חריפי טפי .....
תוספות עירובין ו: ד'ה כאן לאחר בת קול

Tosafot ask why Beit Shammai and Beit Hillel listen to the bat kol in this case, whereas in the famous case of R. Yehoshua and R. Eliezer and Oven of Achnai (Bava Metzia 59b), R. Yehoshua refuses to listen to a bat kol! Tosafot answer that the bat kol in this case was in line with the majority, and thus with the halacha. If so, why is there a need for a bat kol at all!? In fact, the bat kol was really for Beit Shammai, who were so sharp in their intelligence that they knew they had identified a more ideal and correct 'heavenly' truth.⁵

12. משרבו תלמידי שמאי והלל שלא שמשו כל צרכן - רבו מחלוקת בישראל, ונעשית תורה כשתי תורות

סנהדרין פח:

Chazal indicate that the explosion of machloket between Beit Shammai and Beit Hillel is due to their inability to learn fully from their masters. Were they to blame for this?

13. אבל מה שאמרו 'משרבו תלמידי שמאי והלל שלא שמשו כל צרכם רבתה מחלוקת בישראל' - ענין זה מבואר שכל ב' אנשים בהיותם שוים בשכל ובעיון ובידיעת העיקרים שיוציאו מהם, הסברות לא תפול ביניהם מחלוקת בסברתם בשום פנים. ואם נפלה תהיה מעוטא. כמו שלא נמצא שנחלקו שמאי והלל אלא בהלכות יחידות. וזה מפני שדעות שניהם היו קרובות זה לזה בכל מה שיוציאו בדרך סברא. והעיקרים כמו כן הנתונים לזה כמו העיקרים הנתונים לזה. אבל כאשר רפתה שקידת התלמידים על החכמה ונחלשה סברתם נגד סברת הלל ושמאי ובם, נפלה מחלוקת ביניהם בעיון על דברים רבים. שסברת כל אחד ואחד מהם היתה לפי שכלו, ומה שיש בידו מן העיקרים. ואין להאשים בכל זאת. שלא נכריח אנחנו לשני חכמים מתוכחים בעיון להתוכח כשכל יהושע ופנחס. ואין לנו ספק כמו כן במה שנחלקו בו אחרי שאינם כמו שמאי והלל, או כמו שהוא למעלה מהם. שהקדוש ברוך הוא לא צונו בעבודתו על ענין זה.

הקדמת הרמב"ם למשנה

The Rambam explains that the more attuned two minds are to the fundamentals of Judaism, the less likely they are to argue. Thus, Hillel and Shammai hardly disagree at all. Beit Shammai and Beit Hillel are not to be blamed for becoming weaker. They were products of their times and could only achieve what their generation was capable of. God expects no more of us than to be the best we can be in our own times.

4. There is another Gemara of Elu V'Elu in Gittin 6b which deals with machloket in Midrash.

5. In the case of the Oven of Achnai, R. Eliezer (who is described as a Shamuti - a follower of Beit Shammai) takes the same approach. But by then, it had proved to be disastrous for the Jewish people and R. Yehoshua takes a much harder line to stamp it out.

C] BAD MACHLOKET - DIVISION AND HUMAN FAILING**C1] UNWANTED MACHLOKET DUE TO LOSS OF AUTHORITY**

14. יוסי בן יועזר אומר שלא לסמוך, יוסף בן יוחנן אומר לסמוך, יהושע בן פרחיה אומר שלא לסמוך ניתאי הארכלי אומר לסמוך, יהודה בן טבאי אומר שלא לסמוך. שמעון בן שטח אומר לסמוך, שמעיה אומר לסמוך, אבטליון אומר שלא לסמוך. הלל ומנחם לא נחלקו, יצא מנחם נכנס שמאי. שמאי אומר שלא לסמוך, הלל אומר לסמוך. (רש"י - ... וזו היא מחלוקת ראשונה שכתבה צחמיי ישראל)

חגיגה טז.

The Mishna in Chagiga records what Rashi calls the the first ever halachic dispute between the Rabbis! Is it possible that there was never a rabbinic argument until that point in history? In fact, this was the first machloket that could not be resolved due to the gradual erosion of the authority of the Sanhedrin.

15. כשהיה בית דין הגדול קיים לא היתה מחלוקת בישראל, אלא כל דין שנולד בו ספק לאחד מישראל שואל לבית דין שבעירו. אם ידעו, אמרו לו. אם לאו, הרי השואל עם אותו בית דין, או עם שלוחיו, עולין לירושלים ושואלן לבית דין שבהר הבית. אם ידעו, אמרו לו. אם לאו, הכל באין לבית דין שעל פתח העזרה. אם ידעו, אמרו להן. ואם לאו, הכל באין ללשכת הגזית לבית דין הגדול ושואלן. אם היה הדבר שנולד בו הספק לכל ידוע אצל בית דין הגדול, בין מפי הקבלה, בין מפי המדה שדנו בה - אומרים מיד. אם לא היה הדבר ברור אצל בית דין הגדול דנין בו בשעתן ונושאין ונותנין בדבר עד שיסכימו כולן. או יעמדו למנין וילכו אחר הרוב. ויאמרו לכל השואלים כך הלכה, והולכין להן. משבטל בית דין הגדול רבתה מחלוקת בישראל - זה מטמא ונותן טעם לדבריו, וזה מטהר ונותן טעם לדבריו, זה אוסר וזה מתיר.

רמב"ם הלכות ממרים פרק א הלכה ד

*Originally there were no on-going disputes. All halachic issues were ultimately decided by the Sanhedrin. There was always **temporary** machloket but there was equally a way of **resolving** disputes. Once the Sanhedrin became ineffective, different opinions of Rabbis became preserved and thus there had to be a mechanism for deciding between them.*

C2] UGLY MACHLOKET DUE TO THE BREAKDOWN OF SOCIETY

16. משרבו זחוחי הלב רבו מחלוקות בישראל - והן הן שופכי דמים

תוספתא סוטה פרק יד הלכה ט

The Tosefta records that machloket increased due to social breakdown and instability.

17. ארבעים שנה עד שלא חרב הבית גלתה לה סנהדרין וישבה לה בחנויות. למאי הילכתא?.... שלא דנו דיני נפשות

שבת טו.

40 years before the destruction of the Second Temple, the Sanhedrin exiled itself from the Temple complex. From that moment, it was unable to fully function, even in principle.

18. הוּוּ בְהוּוּ הַנְהוּ בְרִיוֹנִי, אָמְרוּ לְהוּ רַבְנֵי: נִיפּוּק וְנַעֲבִיד שְׁלֵמָא בְּהַדְיָהּ, לֹא שְׁבַקִּינְהוּ. אָמְרוּ לְהוּ: נִיפּוּק וְנַעֲבִיד קִרְבָּא בְּהַדְיָהּ, אָמְרוּ לְהוּ רַבְנֵי: לֹא מִסְתַּיְעָא מִלְתָּא. קָמוּ קִלְנְהוּ לְהַנְהוּ אֲמַבְרֵי דְחִיטֵי וְשַׁעֲרֵי, וְהוּוּ כַּפְנָא.

גיטין נז.

Jerusalem in the last days of the Great Revolt was a seething mass of factions. Yochanan MiGush Chalav, Shimon Bar Giora, Eliezer ben Shimon and others all vied for leadership of the Zealots. The Friends of Rome, the Sadducees and other Rabbinic factions fought against them. Machloket pulled us apart.

19. הַבּוֹצֵר לְגַת, שְׁמַאי אָמַר: הוֹכֵשֶׁר, הֵלֵל אָמַר: לֹא הוֹכֵשֶׁר. אָמַר לֹו הֵלֵל לְשִׁמְאִי: מִפְּנֵי מַה בּוֹצְרִין בְּטַהֲרָה, וְאִין מוֹסְקִין בְּטַהֲרָה? - אָמַר לֹו: אִם תְּקַיְיִטְנִי - גּוֹזְרִי טוֹמְאָה אִף עַל הַמְּסִיקָה. נַעֲצוּ חֶרֶב בְּבֵית הַמְּדַרְשׁ, אָמְרוּ: הַנִּכְנַס יִכְנַס וְהַיּוֹצֵא אֵל יֵצֵא. וְאוֹתוֹ הַיּוֹם הָיָה הֵלֵל כְּפוֹף וְיוֹשֵׁב לִפְנֵי שְׁמַאי כְּאֶחָד מִן הַתְּלַמִּידִים, וְהָיָה קָשָׁה לְיִשְׂרָאֵל כִּיּוֹם שֶׁנַּעֲשָׂה בּוֹ הָעֵגֶל

שבת יז.

The Gemara discusses whether the harvesting of grapes for pressing (not immediate eating) renders them susceptible to contract impurity due to the juice inadvertently squeezed out in the process of picking and gathering. Shammai says it does but Hillel says it does not. When Hillel raised a question from the halacha regarding the olive harvest, the response was harsh, humiliating and almost violent.

20. אלו מן ההלכות שאמרו בעליית חנניה בן חזקיהו בן גרון כשעלו לבקרו. נמנו ורבו בית שמי על בית הלל שמונה עשרה דבר גזרו בו ביום - והיה אותו היום קשה להם לישראל כיום שנעשה בו העגל

תוספתא מסכת שבת (ליברמן) פרק א הלכה טו

Beit Shamai's extra stringencies in the area of tumah and tahara were seen as a disaster for the Jewish people. Why?

21. תנו רבנן: מעשה בשני כהנים שהיו שניהן שוין ורצין ועולין בכבש. קדם אחד מהן לתוך ארבע אמות של חבירו - נטל סכין ותקע לו בלבו. .... בא אביו של תינוק ומצאו כשהוא מפרפר. אמר: הרי הוא כפרתכם, ועדיין בני מפרפר ולא נטמאה סכין. ללמדך שקשה עליהם טהרת כלים יותר משפכות דמים!

יומא כג.

The halachic perspective became skewed. People were more focused on ritual and Temple than real damage to others.

22. אותו היום היה קשה לישראל כיום שנעשה בו העגל .... תנא רבי יהושע אונייא תלמידי ב"ש עמדו להן מלמטה והיו הורגין בתלמידי ב"ה. תני ששה מהן עלו והשאר עמדו עליהן בחרבות וברמחים.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שבת פרק א הלכה ד'

In fact, the Yerushalmi tells us that even the machloket of Beit Hillel and Beit Shammai led to violence and death!

D] THE TORAH PROHIBITIONS AGAINST PERSONAL MACHLOKET

D1] INDIVIDUAL MACHLOKET - DON'T BE LIKE KORACH!

23. ויִקַּח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת מַחֲתוֹת הַחֹשֶׁשׁת אֲשֶׁר הִקְרִיבוּ הַשָּׂרִפִים וַיִּרְקְעוּם צָפוּי לְמִזְבֵּחַ: הַזְכָּרוֹן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא יִקְרַב אִישׁ זֶר אֲשֶׁר לֹא מִזְרַע אֶהְרֹן הוּא לְהַקְטִיר קֶטֶר לִפְנֵי ה' וְלֹא יִהְיֶה כְקֹרַח וְכַעֲדָתוֹ כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה' בְּיַד מֹשֶׁה לֵּו:

במדבר יז-ה

The Chumash contains a mitzvah to remember the episode of Korach, and not to be like him and his men.

24. .... וְלֹא יִהְיֶה כְקֹרַח וְכַעֲדָתוֹ וּבְכָלל זֶה שְׁלֵא יִחַזֵּיק בְּמַחֲלוּקַת וּשְׁלֵא יִהְיֶה בַעַל מַחֲלוּקַת ...

סמ"ק קלב

The Smak explains that the prohibition applies to all machloket.

25. (במדבר טז-ה) וַיִּקַּם מֹשֶׁה וַיִּלְךְ אֶל-דָּתָן וְאָבִירָם. אָמַר רִישׁ לְקִישׁ: מַכָּאן שְׁאִין מַחֲזִיקִין בְּמַחֲלוּקַת, דְּאָמַר רַב: כָּל הַמַּחֲזִיק בְּמַחֲלוּקַת עוֹבֵר בְּלֹא שְׁנֵאמַר וְלֹא יִהְיֶה כְקֹרַח וְכַעֲדָתוֹ.

סנהדרין קי.

A person must try to avoid machloket and, even if they are clearly in the right, must 'go the extra mile' to make shalom!

26. נח אמרו רבותינו זכרונם לברכה כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו, שנאמר: וְלֹא יִהְיֶה כְקֹרַח וְכַעֲדָתוֹ.

ספר שערי תשובה לרבינו יונה שער ג ד"ה נח ולא

Rabbeinu Yona counts this as one of the 613 mitzvot and Sefer Chafetz Chaim rules this way.

D2] FACTIONAL MACHLOKET - LO TITGODEDU

27. בְּנִים אַתֶּם ה' אֱלֹהֵיכֶם לֹא תִתְגַּדְדוּ וְלֹא תִשְׂמְרוּ קֶרֶחַ בֵּין עֵינֵיכֶם לְמֵת:

דברים יז-א

Another of the 613 mitzvot is 'lo titgodedu' - not to self-harm over the dead.

28. לֹא תִתְגַּדְדוּ - לֹא תִתְנוּ גְדִידָה וְשֵׁרֵט צְצֵרְכֶם עַל מַת כְּדֹרֶךְ שֶׁהַאֲמֹרִיִים עוֹשִׂין לִפֵּי שְׂאֵתָם צְנִיּוּ שֶׁל מַקּוֹס, וְחַתֵּם רְאוּיִן לְהִיּוֹת נֹחִים וְלֹא גְדוּדִים וּמְקוֹרְחִים.

רש"י שם

Rashi explains this as not to mutilate oneself in excessive grief over the dead by making scratches on the skin.

29. לא תתגודדו: לא תעשו אגודות אגודות!

יבמות יד.

Chazal understood this same issur to be a prohibition on factionalism in society

30. והמצוה המ"ה היא שהזהירנו מעשות שרט בבשרנו כמו שיעשו עובדי עבודה זרה והוא אמרו יתעלה לא תתגודדו. ... והנה אמרו (יבמות יג:) שבכלל לאו זה גם כן האזהרה מחלוקת בתי דיני העיר במנהגייהם וחילוף הקבוצים. ואמרו לא תתגודדו - לא תעשו אגודות אגודות. וכן אמרם (סנה' קי:) המחזיק במחלוקת עובר בלאו שנאמר ולא יהיה כקרח וכעדו הוא גם כן על צד הדרש.

ספר המצוות לרמב"ם מצות לא תעשה מה

The Rambam also relates this mitzva to the prohibition of machloket and factionalism.

31. ... היה ר' אלעזר הקפר אומר, אהבו את השלום, ושנאו את המחלוקת. גדול השלום, שאפילו בשעה שישראל עובדין עבודה זרה ויש שלום ביניהם. אומר הקדוש ברוך הוא אין רצוני ליגע בהן שנאמר (הושע ד:יג) חֲבוּרָה עֲצָבִים אֶפְרָיִם הִנְחִלּוּ. אבל בדבר מחלוקת מהו אומר? (הושע יב:) חִלְקָה לְבָם עֵתָהּ יִאֶשְׁמוּ. הא - גדול השלום, ושנואה המחלוקת. כיצד? עיר שיש בה מחלוקת - סופה ליחרב! ואמרו חכמים מחלוקת בעיר, שפיכות דמים. בית הכנסת שיש בה מחלוקת - סופה ליחרב. בית שיש בו מחלוקת - סופו ליחרב ... שני בתי דינין והם בעיר אחת וביניהם מחלוקת - סופן למות. ואמרו חכמים מחלוקת בבית דין - חורבן העולם.

מסכתות קטנות מסכת דרך ארץ פרק ז

Machloket causes destruction - churban. Jewish unity, even without mitzvot, will save us from that.

32. דורו של דוד כולן צדיקים היו, ועל ידי שהיה להן דילטורין היו יוצאין במלחמה והיו נופלין ... אבל דורו של אחאב עובדי עבודה זרה היו, ועל ידי שלא היה להן דילטוריא היו יורדין למלחמה ונוצחין

תלמוד ירושלמי מסכת פאה פרק א דף טז

The Jewish people succeeds as a nation if it is unified, EVEN if it contains the worst of sins.

E] THE DANGERS OF PERSONAL MACHLOKET - EVEN WHEN LESHEM SHAMAYIM!

33. והענין דנתבאר בשירת האזינו על הפסוק (דברים לבד:) הַצֹּרֶר תִּמְכִּים פְּעֵלָו ... צְדִיק וְיִשָּׁר הוּא. דשבח 'ישר הוא' נאמר להצדיק דין הקדוש ברוך הוא בחרבן בית שני, שהיה דור עֲקֹשׁ וּפְתִלְתֵל (שם פסוק ה). ופירשנו שהיו צדיקים וחסידים ועמלי תורה, אך לא היו ישרים בהליכות עולמים. על כן, מפני שנאת חנם שבלבם זה אל זה, חשדו את מי שראו שנוהג שלא כדעתם ביראת ה' שהוא צדוקי ואפיקורס. ובאו על ידי זה לידי שפיכות דמים בדרך הפלגה, ולכל הרעות שבעולם, עד שחרב הבית. ועל זה היה צדוק הדין, שהקדוש ברוך הוא ישר הוא ואינו סובל צדיקים כאלו, אלא באופן שהולכים בדרך הישר גם בהליכות עולם, ולא בעקמימות אף-על-גב שהוא לשם שמים. דזה גורם חרבן הבריא והריסות ישוב הארץ.

פירוש הנצי"ב על חומש - הקדמה לס' בראשית

The Netziv explains that the Sinat Chinam which destroyed the Temple was caused by tzaddikim who were acting lesheM shamayim! The problem was that they personalized their disagreements to the stage that they called other people apikorsim - heretics, just because they opposed their position. These 'tzaddikim' are part of the problem not the solution!

34. ... בשעה שהיינו באה"ק וברשותנו כמעט - בבית שני - נעתם ארץ וחרב הבית וגלה ישראל בסבת מחלוקת הפרושים עם הצדוקים. וגם הסב מחמת שנאת חנם הרבה ש"ד מה שאינו מן הדין. היינו בשעה שראה פרוש שאחד מיקל באיזה דבר אע"ג שלא היה צדוקי כלל אלא עשה עבירה, מ"מ מחמת ש"ח היה שופטו לצדוקי שמורידין אותו, ומזה נתרבה ש"ד בהיתר ולשם מצוה בטעות ... וכ"ז אינו רחוק מן הדעת להגיע ח"ו בעת כזאת ג"כ אשר עפ"י ראות עיני א' ממחזיקי הדת ידמה שפלוני אינו מתנהג עפ"י דרכו בעבודת ה' ושפוטנו למינות ויתרחק ממנו ויהיו רודפים זא"ז בהיתר בדמיון כוזב ח"ו, ושחת כל עם ה' חלילה זהו אפילו אם היינו בארצנו וברשותנו.

ש"ת משיב דבר חלק א סימן מד

The Netziv, in a famous teshuva entitled 'Right and Left', compares the modern (then 19C) Jewish world to the situation at the end of the Second Temple - where those to the 'right' label those who are more lenient or differ in their avodat Hashem as 'heretics' and thereby delegitimize them to the extent that they can then reject them entirely. He warns that this situation would not resolve without hard work on our part, even if we returned to Eretz Yisrael!!